

Borgernes Psykiatrihus i Aarhus (Arbejdstitel) - det handler om at give livet en mulighed

Baggrund

Region Midtjylland og Magistratsafdelingen for Sociale forhold og Beskæftigelse, Aarhus Kommune har gennem de sidste år haft en række succesfulde samarbejdsprojekter. Projekterne har givet en ny fælles indsigt i forhold til borgernes formåen og præferencer, samt nye fælles erfaringer i forhold til betydningen af tilrettelæggelsen af samarbejdet mellem borger, behandlingspsykiatri og kommune.

De brugerstyrede senge har vist, at når vurderingen om behov for indlæggelse overlades til patienterne, får de det bedre. Samtidig falder antallet af sengedage.

Projekt ligestillet støtte har vist, at peers (medarbejdere med patienterfaringer) giver håb i kraft af deres blotte tilstedeværelse og samtidig er en kompetent dialogpartner, der evner at møde borger med en dybere fælles indsigt og i øjenhøjde.

Projekt Morfeus har vist, at et samarbejde mellem OPUS og Jobcenter Aarhus kan hjælpe unge med skizofreni ud i vellykkede virksomhedsforløb og samtidig bidrage til at afstigmatisere sygdommen.

Socialstyrelsens afprøvning af Åben Dialog i Aarhus har givet gode resultater i forhold til borgernes oplevelse af trivsel og mentale sundhed.

Samtidig kalder knaphed på økonomiske ressourcer og kapacitet i såvel kommune som behandlingspsykiatri på nytænkning i forhold til indsatser og samarbejdsmodeller. Der er en skærpet opmærksomhed på, hvordan kapacitet og kompetencer udnyttes, og en fælles interesse i at opnå størst mulig effekt for borgerne af de ressourcer, der samlet set er til rådighed.

Regeringens Udvalg om det nære og sammenhængende sundhedsvæsen har i deres afrapportering i juni 2017 givet en række anbefalinger. Udvalget har haft et særligt fokus på patientgrupper, der ofte har forløb på tværs af sektorer herunder mennesker med psykiske lidelser. Blandt udvalgets 20 anbefalingerne er det værd at fremhæve følgende:

- Kommuner og regioner herunder praksissektoren, skal afprøve og udbrede integrerede samarbejdsmodeller eksempelvis fælles finansiering, ledelse og planlægning
- Kommuner og regioner herunder praksissektoren skal systematisk øge fokus på somatiske lidelser hos mennesker med psykiske lidelser og kognitive funktionsnedsættelser
- Regioner og kommuner skal forbedre brugen af planer, der sikrer koordination af indsatserne for mennesker med psykiske lidelser herunder med samtidigt misbrug

Regeringen, Danske Regioner og KL har opstillet 8 konkrete nationale mål, der sætter tydelig retning for kvaliteten af det danske sundhedsvæsen. De nationale mål, der er formuleret under overskrifterne: bedre kvalitet, sammenhæng og geografisk lighed i sundhedsvæsenet, omfatter bl.a. målene:

- Bedre sammenhængende patientforløb
- Øget patientinddragelse
- Styrket indsats for kronikere og ældre patienter
- Flere sunde leveår

Særligt i forhold til bedre sammenhængende patientforløb, lighed i sundhed og flere sunde leveår er der behov for nytænkning og indsatser på tværs af kommune, almenpraksis og behandlingspsykiatrien for at kunne indfri målene.

Visionen om et styrket samarbejde med pårørende skal nævnes som et sidste opmærksomhedspunkt. Undersøgelser viser, at inddragelse af pårørende gør chancen for at blive rask større, ligesom der er en reduceret risiko for tilbagefald. Et integreret samarbejde omkring den enkelte borger giver også nye perspektiver for inddragelse af pårørende. Samtidig kan Borgernes Psykiatrihus i Aarhus skabe en naturlig ramme for information, undervisning og samarbejde med og mellem pårørende.

Der er derfor mange gode grunde til at nyudvikle kommunale og regionale ydelser i samarbejdsrummet og gerne tættere på borgeren end i dag. Samtidig er der med afsæt i de indhøstede erfaringer fra ovennævnte fælles projekter og inspireret af ovenstående anbefalinger, gode grunde til at videreudvikle de tværsektorielle samarbejdsformer, herunder

afsøge muligheden for et tættere samarbejde med almen praksis. Udvikling af ydelser i samarbejdsrummet og videreudvikling af samarbejdsformer skal tilsammen skabe et solidt fundament, der formår at understøtte borger som hovedaktør i eget liv og på patientens præmisser.

Vision

Visionen er at etablere et Borgernes Psykiatrihus i Aarhus med fremtidssikrede psykiatritilbud af høj kvalitet. Indsatserne skal understøtte borgers recovery-proces, sikre at borgerne kan få de bedste muligheder for at være hovedaktør i eget liv og samtidig at understøtte borgerne kan få så selvstændig en tilværelse som muligt.

Indsatserne skal

- Give og understøtte håb
- Få øje på borgernes ressourcer og sætte dem i spil
- Give en forenklet og hurtigere adgang til behandling og støtte
- Understøtte integreret behandling af sociale og psykiske problemer
- Understøtte sammenhængende og helhedsorienterede forløb
- Bidrage til flere leveår
- Medvirke til at skabe større lighed i sundhed
- Skabe størst mulig effekt for borgerne af de samlede ressourcer
- Afprøve potentialet i integrerede samarbejdsmodeller (fælles ledelse og fælles finansiering)

Der er ikke tale om, at Borgerens Psykiatrihus i Aarhus kun skal samle eksisterende indsatser under ét tag. Visionen for Borgernes Psykiatrihus i Aarhus er, at der rettes fokus mod de behandlings- og rehabiliteringsopgaver, hvor kommune, praktiserende læge og region ikke kan agere alene, men hvor der fordres samarbejde og/eller integrerede indsatser. Derudover rettes fokus mod de områder, hvor de eksisterende tilbud ikke slår til. Der skal således ikke kun bygges bro mellem sektorerne, men etableres en decideret fælles helhedsorienteret indsats.

Målgruppe og professionelle aktører

Borgernes Psykiatrihus i Aarhus har primært fokus på den gruppe af borgere, der kræver en koordineret og helhedsorienteret indsats på tværs af praktiserende læge, kommune og behandlingspsykiatri og ikke på egen hånd er i stand til at følge og honorere behandlingsforløbet.

Borgernes Psykiatrihus i Aarhus vil samtidig kunne favne en række tilbud, der er åbne for en bredere gruppe. Det kan f.eks. dreje sig om åben rådgivning, en brugercafé, sundhedsfremme og forebyggelse, psykoedukation dvs. undervisning i psykisk sygdom, psykosociale ressourceområder og mestringsstrategier.

For at matche muligheden for at tilbyde en helhedsorienteret indsats, skal Borgernes Psykiatrihus i Aarhus have aktiv deltagelse fra

- Uddannede peers med erfaringskompetencer
- Praktiserende læge
- Behandlingspsykiatri
- Myndighed (Serviceloven samt Lov om aktiv beskæftigelse)
- Den kommunale sundhedsafdeling vedrørende sundhedsfremme og forebyggelse samt genoptræningsindsatser
- Kommunale socialpsykiatri
- Beskæftigelsesmæssig indsats

Der er mulighed for på sigt at udvide kredsen af aktive deltagere til også at omfatte frivillige og private organisationer.

Indsatsområder

Borgernes Psykiatrihus i Aarhus skaber en mulighed for at tilgodese borgers behov for sammenhængende og integrerede behandlings- og rehabiliteringstilbud, og der skabes samtidig mulighed for adgang til forebyggelse, sundhedsfremme og -ydelser.

Borgernes Psykiatrihus i Aarhus kan indeholde følgende indsatser:

Indsatser i samarbejdsrummet mellem kommune og region i form af (overnatnings)pladser og integrerede ambulante behandlingstilbud

Etablering af op til 16 pladser (overnatningspladser) ligeligt fordelt mellem og drevet i et samarbejde mellem kommune og behandlingspsykiatri. Pladserne er til rådighed til observation og stabilisering som et alternativ til indlæggelse og som tryghedsskabende indsats for borgere med f.eks. svær angst i eget hjem, bofællesskab eller boform. Ved etableringen af pladserne kan der med fordel skeles til erfaringerne fra de brugerstyrede senge i Risskov. En plads er et mindre indgribende tilbud end en indlæggelse og dermed et bud på en bedre fælles ressourceudnyttelse i samarbejdsrummet mellem kommune og behandlingspsykiatri. Pladserne skal understøttes af et repertoire af indsatser i form af ambulante teams, bostøtte mv.

Borgernes Psykiatrihus i Aarhus giver en enestående mulighed for at skabe en fælles platform mellem udgående regionale funktioner, der arbejder i borgers eget hjem og en samtidig kommunal social eller beskæftigelsesmæssig indsats. Til eksempel indebærer de gennemførte ændringer i forsørgelsesgrundlaget en intensiv uddannelses- og virksomhedsrettet indsats, der med fordel kan understøttes af et tæt samarbejde mellem behandlingspsykiatrien og beskæftigelsesindsatsen. Samtidig er der mulighed for at tilbyde en integreret indsats i form af samtidig tilstedeværelse af psykiatriske udredning og behandling og kommunal rusmiddelbehandling. Sidst vil tilbud om psykoedukation, der tilrettelægges og gennemføres i et samarbejde mellem peers, behandlingspsykiatrien og kommunen bidrage til at understøtte borgers behandling og recovery-proces samt give ny viden og forståelse for de deltagende medarbejdere.

Et af redskaberne til at skabe sammenhængende og koordinerede indsatser for prioriterede målgrupper kan være tilbuddet om Åben Dialog. Åben Dialog netværksmøder har deltagelse af

borger og borgers netværk (privat og professionelt) f.eks. med henblik på at skabe en fælles retning for borgerens indsatser og mål; for at få borgers egne og borgers netværks ressourcer i spil eller for i fællesskab at adressere aktuelle udfordringer i borgers liv. Der er gode erfaringer med brug af Åben Dialog for udvalgte grupper ved Psykiatriens hus i Silkeborg samt hos kommunale og regionale medarbejdere i Aarhus.

Sidst er tilstedeværelse af uddannede peers med erfaringskompetencer et konkret og værdifuldt element i forhold til at give og understøtte håb. En 'peer' er et menneske, der selv har erfaring med at komme sig fra psykisk sygdom – og som kan bruge disse erfaringer til at støtte andre. Peer-medarbejderne vil integreres i behandlings- og rehabiliteringstilbuddene og fungere som kompetente dialogpartnere for borgere.

Sundhedsklinik, sundhedsfremme og forebyggende indsatser

Det er velkendt, at borgere med psykisk sygdom ikke får tilstrækkelig behandling for somatiske sygdomme herunder livsstilsygdomme. Samtidig har tilbud om sundhedsfremme og forebyggelse store udfordringer i forhold til at appellere til målgruppen og vanskeligt ved at fastholde borger i en eventuel kontakt.

En sundhedsklinik kan imødekomme behovet for adgang til almen praktiserende læge for de borgere, der ikke eller kun sjældent efterspørger behandling og ikke formår at håndtere tidsbestilling, planlagt fremmøde, ophold i venteværelse, egenomsorg herunder vedligeholdelse af behandling mm. Sundhedsklinikken vil ligeledes bidrage til tidlig opsporing af somatiske sygdomme. En sundhedsklinik kan f.eks. være åben uden tidsbestilling og tilbyde sundhedstjek, udredning, henvisning til yderligere udredning og behandling mv. Der kan tilknyttes sygeplejerske(r), der kan varetage sundhedsydelse og enkle behandlinger i klinikken. Sundhedsklinikken kan f.eks. have åbent hver eftermiddag fra 12 – 15 og have tilstedeværelse af en praktiserende læge to eftermiddage om ugen. Sundhedsklinikken vil være en naturlig samarbejdspartner for socialsygeplejerskerne på Aarhus Universitetshospital og Aarhus Kommunes Sundhedsafdeling.

Der kan etableres sundhedsfremme tilbud f.eks. i form af træningsfaciliteter, holdtræning, sund livsstil, kostvejledning, rygestop mm. i tilknytning til Sundhedsklinikken. Tilbuddene om sundhedsfremme og forebyggelse skal målrettes mennesker med psykisk sygdom, og medarbejderne skal have de nødvendige faglige kompetencer i forhold til samarbejdet. Det vil ligeledes være oplagt, at inddrage peers i de sundhedsfremmende tilbud i et makkerskab med en sundhedsfaglig medarbejder.

Brugercafé

Brugercaféen kan etableres som en socialøkonomisk virksomhed efter samme model som Brugercaféen i Risskov. Brugercaféen skal bidrage med en stemning af imødekommenhed, skabe et rum for uforpligtende dialog mellem brugerne af huset og sikre mulighed for forplejning til brugere, pårørende og medarbejdere.

Åben rådgivningsfunktion

Sidst kan Borgerens Psykiatrihus i Aarhus indeholde en åben rådgivningsfunktion på tværs af social- og beskæftigelsesområdet og den regionale behandlingspsykiatri. En rådgivningsfunktion med åben træffetid skal afprøve potentialet i en enkel adgang samt hurtig og fleksibel indsats til borgere, der efterspørges afklaring, akut hjælp eller oplever, at indsatserne modarbejder hinanden. Der er en forventning om, at forenklet tilgængelighed og en tidlig, hurtigere og målrettet indsats kan forebygge, at problemerne bliver værre, og dermed mindske behovet for mere indgribende tilbud i kommunalt og regionalt regi. Der er derfor en fælles interesse i at udvikle en tilbudsvifte, der kan virke forebyggende på udvikling af svær sygdom og sociale deroute. Der kan hentes inspiration og erfaring i Favrskov og Esbjerg kommuner.

I naturlig forlængelse af ovenstående er der et yderligere ønske om at se på de kommunale og regionale psykiatriske akutfunktioner i sammenhæng dvs. afdække, skabe overblik og sammenhæng i de forskellige kommunale og regionale psykiatriske akuttilbud med henblik på at sikre den bedste udnyttelse af ressourcer og kapacitet.

De ovenfor beskrevne indsatser er et bud på, hvilke indsatser, der kan etableres i Borgerens Psykiatrihus i Aarhus. Fælles for indsatserne er, at de adresserer nogle af de udfordringer, der aktuelt opleves lokalt og/eller nationalt i forhold til borgere med psykisk sygdom. Det vil være naturligt at videreudvikle indsatserne og udvide samarbejdet med relevante aktører, når Borgernes Psykiatrihus i Aarhus er veletableret.

Organisering og Finansiering

Det er en stor ledelsesmæssig udfordring at etablere Borgernes Psykiatrihus i Aarhus herunder særligt opgaven i forhold til at sikre, at indsatserne kobles sammen. Der er bred enighed om, at tilstedeværelse i samme hus ikke i sig selv skaber sammenhængende, koordinerede og integrerede behandlingsforløb.

Der etableres en fælles ledelse for Borgernes Psykiatrihus i Aarhus. Ledelsens udviklingsmål er, at

- Udforme et tværsektorielt værdi- og ledelsesmæssigt grundlag for indsatserne i Borgernes Psykiatrihus i Aarhus
- Udvikle samarbejdet i de enkelte indsatser med henblik på at skabe koordinerede og sammenhængende indsatser
- Etablere og udvikle Borgerens Psykiatrihus i Aarhus
- Udforme aftalegrundlag for visitation til Borgerens Psykiatrihus i Aarhus herunder procedurer for samarbejde med praktiserende læger, DNU og kommunale indsatser
- Videreudvikle potentialet i brugerstyring

Etableres Borgernes Psykiatrihus i Aarhus med afsæt i ovenstående skitse vil finansieringsbehovet omfatte nye indsatser (både fælles indsatser samt henholdsvis regionale

og kommune), eventuelle ekstraudgifter forbundet med tilstedeværelse af fremskudte funktioner samt løbende drifts- og anlægsudgifter.

Den samlede finansiering skal tilvejebringes på tværs af kommune og region i den forstand, at kommunen finansierer kommunale indsatser, regionen finansierer behandlingspsykiatriens indsatser mens de fælles indsatser finansieres i fællesskab.

Det videre forløb

Forslaget om etablering af Borgerens Psykiatrihus i Aarhus behandles parallelt i de kommunale og regionale budgetforhandlinger vedrørende budget 2018 og overslagsårene. Budgetforslaget beskriver visionen i et tværsektorielt samarbejde om Borgernes Psykiatrihus i Aarhus og skitserer hvilke indsatser, der kan indeholdes i Borgerens Psykiatrihus i Aarhus. Budgetforslaget kan således sikre en politiske tilkendegivelse af, at Borgerens Psykiatrihus i Aarhus skal etableres.

Under forudsætning af en positiv behandling af forslaget kan den konkrete og mere detaljerede planlægning af Borgerens Psykiatrihus i Aarhus påbegyndes. Indholdet af indsatser afhænger af den budgetramme, der stilles til rådighed. Det er værd at bemærke, at der kræves en minimumspakke for at opstart af Borgerens Psykiatrihus bliver reel. Det er vurderingen, at minimumspakken omfatter fælles ledelse, (overnatnings)pladser med tilhørende udgående behandlingsfunktioner mm. samt udgifter til drift af bygninger. Minimumspakken bør derudover med fordel favne en borgerrettet fælles finansieret opgave f.eks. en brugercafé, ansættelse af uddannede peers med erfaringskompetence eller lignende.

En positiv politisk tilbagemelding vil indebære, at der ansættes en fælles ledelse og etableres en styre- og arbejdsgruppe, der får til opgave at udforme en konkret beskrivelse af de indsatser, der kan etableres i huset inden for den afstukne budgetramme samt beskrive vilkår og rammer for fælles drift af Borgernes Psykiatrihus i Aarhus. Arbejdsgruppen får samtidig til opgave at pege på velegnede fysiske rammer til huset. Der pågår allerede en afklaring af mulige lejemål, men der er endnu ikke en fundet en løsning. Der kan blive tale om ibrugtagning af midlertidigt lejemål eller alternativ forskudt opstart. Arbejdsgruppens konkrete udspil til Borgernes Psykiatrihus i Aarhus samt den bagvedliggende samarbejdsaftale vil blive forelagt til politisk godkendelse i henholdsvis kommune og region.

For at sikre det bedst mulige afsæt og resultat, er det vigtigt, at alle interessenter inddrages i processen. Som en naturlig del af processen inddrages borgere, patienter, pårørende, almen praksis og medarbejdere fra AUH Risskov og kommunen m.fl. f.eks. i form af en workshop, hvor deltagerne i fællesskab kan komme med bidrag til et fremtidsrettet psykiatritilbud. Det er vigtigt samtidig at invitere aktører, som kan puffe, udfordre eller bidrage med nyt fra nogle helt andre perspektiver.

Der sigtes mod, at første fase i etablering af et Borgernes Psykiatrihus kan påbegyndes i 2018. Der skal i planlægningen af processen tages det nødvendige hensyn til udflytning af Aarhus Universitetshospital, Risskov til DNU, Skejby ultimo 2018.

23. august 2017